

EM2018/152

Tillie Martinussen

5. november 2018

Inuit Ataqatigiit Inatsisartuni ilaasortaatitaat

**Naalakkersuisut kingusinnerpaamik UPA2019-imut Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik
piitsuussutsimik killiliisummik aalajangersaanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut
siunnersuut.**

(Inatsisartunut ilaasortaq, Tillie Martinussen, Suleqatigiissitsisut)

2008-mi meeqqat isaannik isigalugu pitsuussuseq misissorneqarpoq. Taamani ilaqtariit meerartallit 39 %-ii ukiup ataatsip ingerlanerinnaanni annertussusileriikkaniq ikuutinik pisarsimapput.

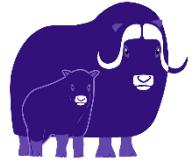
Taamani oqaluuserineqarpoq meeqqat 4-9 %-ii piitsuusutut taaneqarsinnaasut - angajoqqaat sulisimasuuppata, inuussutigalugilli inuussutigisinnaasaminnik ikinnerusut, pisortanit pilersorneqarneq pissutaalluni. Iluarsartuussisoqarnissaanut pisariaqartitsineq ukiut qulit matuma siornali takuneqarsinnaasimavoq.

Angajoqqaat suliffeqartinniarlugit, innuttaasut sualummik meeqqat pitsasumik inuuneqartikkumallugit - pitsoqartinnagu - ukiut qulit matuma siorna.

Taava taamanili susoqarpa? Susoqarpiarsimanngilaq.

Pisariaqarluinnaqqissaarpoq ataqatigiissumik eqqarsaatigilluakkamik suliffeqarnerup iluarsartuussivigineqarnissaa, sulineq akilersinnaaleqquullugu.

Piffissalli ingerlanerani akissarsiat sulinermilu atukkaat isumaqatigiinniutigineqartarneri sumiginnarneqarnikuupput. SIK-mi ilaasortat, peqqinnissaqarfimmi sulisut, poliit aamma mattussivinni sulisut, perorsaasut socialpædagogillu isumaqatigiinniarnerit eqqarsaatigalugit kinguaattoorfiupput imaluunniit akissarsiaqartinnerqarput ullutsinnut naleqqutinngilluinnartunik.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Sumiiffinni arlalinni inuuniarneq akisoorujussuuvoq aamma oqartoqarsinnaavoq ajunngitsorsiat soorlu internet, imeq aamma kiassarneq, init oqoqanngitsut ussiitsuunngitsullu, nerisassat peqqinnartut timmisartuunneqartarneri, ilinniarnissamut periarfissat il.il. ajunngitsorsiatut isigineqartussaanngitsut tamanilli inuussutigineqarsinnaasunik akissarsialinnit periarfissaasariaqaraluartut, ilaqtariinnut aamatullu inuttut suliffilinnut. Kisianni pivisusut taamaanngillat tamannalu ajornartorsiutaavoq imaannaanngitsoq. Atuinernut taamaattunut akit akilerneqarsinnaasariaqaraluarpuit ukiut ingerlanerani akissarsianit, sulisartut arlaannaalluunniit mattunneqarani.

Sulisartorpassuilli eqqarsaatigalugit taamaattoqanngilaq. Taava sumiippa kajumissaat sulinissamut aamma pilersueqataanissamut?

Paarlattuanik sukkut tamaana iluarsiillattaarujoorpugut akikillisaatinik tapiissutinillu tunioraarujorluta politikerit soqutigisaat eqqornaveersaarlugit taamatullu aamma tapiissutinik akikillisaatinillu ima tunioraatigaagut allaat paasissaajunnaarsimallutik.

Ingasappallaqaaq taamaattumik iluarsartuussisariaqarpugut tamakku piiarniarlugit.

Ajorluinnaqqissaarpoq taamaattoqarnera.

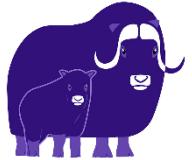
Peqataanillu erseqqissarluinnartariaqarpalput akuersisaratta aningaasartuutitalerujussuarnik, piffissami sivikkittuinnarmi siuariartitsisartunik - malitseqartittariaqarpagut tamakku piffissaq sivisunerusoq isigalugu pilersaarusrusiorluta, pinngitsoorata malitassatsinnik, siuartornerit suliniutillu malitseqartittarlugit - ataavartittarlugillu.

Aamma inuit inuussutigisinnaasaannik akissarsiaqartittariaqarpagut - piffissarlu eqqorlugu akilertarlugit - sulisartortagut.

Iluarsiissutissanik ujartuippuk, suleqatigiinnissamik eqqummaarittuunissamillu ujartuippuk, tusaaneqanngisaannarpulli. Kukkullariaanasili. Ukiuni makkunani uangut politikerit misiligarneqarpugut - suliassagut isumagisinnaanerigut paasiniarlugu, aamma pinngitsoorneqarsinnaanngitsunik allannguisinnaanersut ornikkatsigumi aningaasarsiornikkut nakkaannissarput.

Utoqqatsissutigisinnaajunnaarpagut demokratip atukkatta nutaajunera imaluunniit ilisimaassuseq. Aamma allat pisuutittuaannarsinnaajunnaarpagut. Uangut kisitta akisussaavugut.

Ajutuuinnissarput ornipparput aamma soraarummersitaanissarput, angusarissaarnissarpulli ilimanartutut isikkoqanngivippoq.

SÚLEQATIGIISSEK
SAMARBÆÐSPARTIET

Inuppassuit nunarpuit qimagarpaat, inuttut ajornartorsiuterpassuit artorsaatigaagut aamma innuttraasit ilarpassui ikiortariaqarput, ikiortariaqarput imminnut ikorsinnaaleqqullugit kiisalu ilinniarnissaminnut pisariaqartitsippu - imaluunniit ilisimasatigut ikorferneqarnissartik pisariaqartippaat tunisassiornerup pissarsinarluartup aqqutaa nassaarisinnaajumallugu8.

Aqqutissamiipput akissarsiat inuussutigineqarsinnaasut aamma soraarnerussutisiassat, atugarissaarnerunissaq, peqqinnerunissaq, ullut nuannernerusut. Tamanut.

Paarlattuanilli kussisumik pissusilersorpugut aamma aningaasarsiornikkut nakkariartarpugut, pitsangngorsaaniartarpugut ilaartuipajuinnartarlatali piumanatalu pitsaasumik iluarsartuussinissarput.

Imaannaanngitsusuusussaapput, pisariaqarpulli aamma amerlanerpaat suleqatigiittariaqartussaapput nutaamillu eqqarsarlutik.

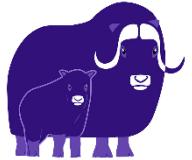
Pisariaqaporli aningaasartuutinik pisariaqanngitsunik artukkersunnginnissarput, aningaasartuuteqartariaqarpugulli piffissaq ungasinnerusoq isigalugu erniortussanik. Allatut ajornaqaaq.

2021-nnguinnartoq ikilisaasariaqarpugut - kisianni kikkut ilanngartuutissavagut?

Suleqatigiissitsuni neriuuplugut qinnutigalugulu aalisarneq innarlissanatigut, aalisapilunnitsigut aamma neriuuppgut aamma aalisakkat qaleruallillu akii pisarnermissut qaffasiinnarumaartuq. Taamaanngippat qunneq aanaralaannguussaaq.

Piitsuussutip ilisarnaatai inuaqatigiinni sumiluunniit siumugassaapput aamma pissutaasut amerlaqaat; atornerluineq, inuunermi atukkat allanngortarneri, toqu, suliffissaarunneq, ajoqusernerit, ilinniarsimannginneq, inuttut ajornartorsiuteqarluni ikiorneqanngitsoornerup kingorna unittoorneq, ilinniarsimasap iluani suliffissaqannginneq. Inuutissarsiutit amingataanerat, politikerit piumassuseqannginnerat piviusunik takunninnissaminut.

Pissutaasulli annerpaat marluk tassaagunarput; ilinniarsimannginneq aamma iluarsartuussisoqartannginnera. Soorunami taama ajornanngitsigisumik oqaatigineqarsinnaanngikkaluarput, kisianni immikkoortuni taakkunani marlunni iliuuseqartariaqarpugut, piffissap ungasinnerusoq isigalugu iluaqsiinissaq pillugu qularnaarumallugu amerlanerit inuunerminni atugarissaarnerulernissaat - naqqaniit.

Agguaqatigiisillugu isertitat uani takutinneqartut qaffattariaqarput qulaani taasakka pissutigalugit aamma allarpassuit pillugit soorlu Nunani Avannarlerni pissutsit assersuukkusuttakkagut issuarlugit.

Kalaallit Nunaanni isertitat agguataarnerat assigiinngitsorujussuovoq misissuitilluta assersuuffigerusuttakkatsinnut naleqqiullugu. Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfuiup siunnersutaanut agguaqatigiisillugu isertitat 60 %-iunissaat isumaqatigaarput, ataatsimiititamili tamanna qimerlooqqissaartariaqarpoq aamma taamaattumik inassutigaarput ataatsimiititaliat suleqatigiissasut pisariaqarpat ataatsimiititaliat suunerat apeqquaatinngu massakkuugallartorlu siunnersuutip matuma aappassaaneernissa kinguartikkallarlugu tulliani ataatsimiinnissamut, piffissaqarluarumalluta sukumiisumik siunnersuutip suliarinissaanut.

Politikkikku-Aningaasarsiornikkut nalunaarutip takkunnissaa utaqeqqaartariaqanngilarput, maannagaarlu piareersarluta aallartereertariaqarpugut qularnaarlugulu Inatsisartuni ilaasortat tamarmik akuutinneqarnissaat kiisalu innuttaasut. Allatummi iliorsinnaanngilagut.

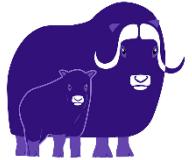
Aamma taakku oqaassisaaqataasariaqarput.

Aamma aningaasarsiornermut immikkut ilisimasallit assigiinngitsunik tunuliaqtallit peqataasariaqarput, aningaasarsiornikkut ingerlaaseqaratta planøkonomiitut taaneqarsinnaasumik, ilaannakoortumik iluanaarfiusinnaasumik naak qaqtigooraluaqisoq.

Inatsisartuni ilaasortat kaammattussavagut partiimut sorlermulluunniit ilaasortaagaluarpara iliuuseqaqqullugit innuttaasut inuunerminni atugaasa pitsangorsarnissaannut. Tamanna pisinnaavoq siunnersuutip ataatsimiititalianut susassaqartunut ingerlateqqinneratigut. Siunnersuutigissavarput Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu ataatsimiititaliamut kiisalu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamut ingerlatitsisoqassasoq ilaatillugilli Sanaartornermut Ataatsimiititaliaq aamma Inuutissarsiornermut Ataatsimiititaliaq.

Sulisoqartariaqarpoq oqallittoqarlunilu sukumiisumik piitsuuusutsimmut killissaq pillugu aamma taamatut piitsuussutsip killissaata oqaluuserinerani atukkat pillugit.

Naggataatigut SIK-p siulittaasua, Jess G. Berthelsen issuarusuppara, tallimannngormat Sermitsiami allaaserisami ima oqarmat: Asasakka politikerit! Periarfissaqarpu akissarsiat sulinermilu atukkat isumaqatigiinniutigineranni iluaquisiinissassinnut: tassa akissarsiat naammaginartunngorlugit qaffallugit

taamaasillusilu qularnaarlugit meeqqat inuunerminni atugaat - taamaasiornissigullu Danmarkimut nussorneq unikaallatsillugu.

Soorunami taama ajornaatsigisumik imaalialaannaq pisoqarnavianngilaq, kisianni nunatsinni qinikkanik peqartariaqalerpugut innuttaasut tativisinnaasaannik aamma taakkunannga sullisisunik.

Taamaattoqassappat ilaatigut pisariaqarpoq sulisitsisutut sulinita pimoorunnissaa qularnaarlugulu piffissaagallartillugu naammattunik akissarsiaqartitsilernissaq aamma piffissaq eqqorlugu isumaqatigiinniartarnissat.

Tamatumalu nassatarisussaava pisariaqartillugu oqimaatsorsuarnik aalajangiisarnissaq.

Pisariaqarpoq pingarnernik takorluugaqarsinnaassuseqarnissaq ilinniarsinnaanissaq qularnaarumallugu, inissaqarnissaq, peqqinnissaqarfik aamma allat meeqqat inuusuttullu inuuneranni pinngitsoorneqarsinnaanngitsut.

Sapiitsuusariaqarpoq taamatut annertuunik inunniq isumaginninnikkut piviusunngortitsissagaanni aamma kinguneri uuttorneqarsinnaasussaassapput. Pisariaqarpoq piffissaq ungasinnerusoq isigalugu pilersaarusiornissaq aamma piviusunngortitsinissaq, sapinngisamillu amerlanerpaat isumaqatigiissuteqartinnissaat.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuutip matuma akuerineqarnissaq inassutigaarpuit aamma ataatsimiitaliami sukumiisumik oqallisigineqassasoq, inassutigalugulu Aappassaaneerneqarnissaq tulliani ataatsimiinnermi pissasooq, pisariaqarmat piitsuussutsip killissaasa aalajangersarneranni sukumiisumik pitsasumillu aalajangersaanissaq.

Aalajangersaanissarli pisariaqarpoq.

Piitsuunerup takunissaq tulliani ataatsimiinnermut utaqqissuttariaqanngilaq.

Maani illoqarfinti innuttaasut akornanni pisuttuaannassaasi aamma sinerissap sinnerani innuttaasullu apesorlugit suut inuussutigisarneraat aamma qanoq inuunertik ingerlanneraat.

Tamannaannarluunniit piitsuussutsimut killiliissusiinissamut kajumissuseqartisilersinnaasariaqaraluarpoq aamma suliniutitta qanoq sunniuteqartarneranut uuttuutitut kiisalu maannakkut inissismanitta ajorsiartortup maluginissaanut - pisunullu paasinninnissatsinnut.

SULEQATIGIISSTSUT
SAMARBEJDSPARTIET